

FƏNN SİLLABUSU

İxtisas: 050117-Tarix və coğrafiya müəllimliyi

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Qafqaz xalqları tarixi (İşçi proqram LDU-nun Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 14.09.2022-ci il qərarı ilə təsdiq edilmişdir (protokol №1))

Kodu: İPF-B10

Tədris illi: IV (2025-2026) Semestr: VII

Tədris yükü: Cəmi 150 saat. Auditoriya saati 45 saat, (30 saat mühazirə, 15 saat seminar)

Təhsiləlmə forması: Öyrəni

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5

II Məllim haqqında məlumat:

Adı,soyadı,dərəcəsi : dos.İbadov Rəşad Hüseyn oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş. Ə.Məmmədov küç., 21

Məsələ saatı: I-II günlər saat: 14⁰⁰-15⁰⁰

E-mail ünvanı: ibadov_rakif@mail.ru

III Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri

1. Azərbaycan tarixi., 7 cildlik, 5-ci c. Bakı 2001

2. Əliyev Q. Qafqaz tarixi. B,2008

3. Bakıxanov A. Güllüstani-İrəm. B,1991.

4. Əliyev Q. Qafqaz tarixi. B,2008

5. Əliyev Q. Ə. Qafqaz ən qədim çağlarda. "Azərbaycan arxeologiyası", 1999, N3-4

6. Mahmudov Y.A. Odlar yurduna səyahət. Bakı, 1980, səh. 9-62.

7. Qurbanov R. Qafqaz tarixi. B,2001.

8. Elxanlı dövlətinin yaranması.

9. Qurbanov R. Qafqaz tarixi. B,2002.

10. Pirişev V. Azərbaycan Hülakələr dövlətinin tənəzzülü dövründə. (1316-1360-cı illər). Bakı, 1978.

11. Крупнов Е.И. Древняя история Северного Кавказа. М.,1960

12. Мамедов Т.М. Кавказская Албания в IV-VII вв. Баку, 1993

13. Документы по истории Грузии. Тбилиси, 1954-1958.

14. Смирнов Н.А. Политика России из Кавказе в XVI-XIX вв. М., 1958.

15. Документы по истории Грузии. Тбилиси, 1954-1958.

16. Документы по истории Грузии. Тбилиси, 1954-1958.

17. Смирнов Н.А. Политика России из Кавказе в XVI-XIX вв. М., 1958

18. Qurbanov R. Qafqaz tarixi. (dərslik) B,2002

19. Гусейнов И. История народов Кавказа (новый и новейший периоды). Баку, 2006.

IV Prerekvizitlər: Fənnin tədrisindən əvvəl Türk xalqları tarixi və Azərbaycan tarixi fənninin tədrisi məqsədə müvafiqdir.

V Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI Fənnin təsviri və məqsədi: Bu fənn Qafqazda baş vermiş mühüm hadisə, proses və təzahürləri öyrənir, hadisələrin xronoloji çərçivələrini müəyyən edir. Qafqaz xalqları tarixinin öyrənilməsində vacib olan mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq materiallarını araşdıraraq təhlillər aparılmasını öyrədir və Qafqaz xalqları tarixinin öyrənilməsinin əhəmiyyətini, Qafqaz xalqlarının etnogenezi problemlərini şərh edir.

VII Davamlılıq tələbləri: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamlılıq meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə: Tələbələr bilikli 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 ballı tələbə semestr ərzində, 50 ballı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal

seminar dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçirilmiş materialı derindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilər.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

Nr	Bal	Qiymət	
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülecek.

X təqvim mövzu planı: 30 saat müəhazirə, 15 saat seminar

N	Keçirilən müəhazirə və seminar mövzularının məzmunu	Müh.	Tarix
1	Qafqaz tarixinin mənbələri və tarixşünaslığı Plan: 1. Qafqaz tarixinin öyrənilməsi vəziyyəti. 2. Qafqaz tarixinin öyrənilməsinin müasir vəziyyəti. Mənbə: 1,2,3,8,23,25,26,27	2	2
2	Qafqazda qədim tayfa birlikləri və dövlət qurumları Plan: 1. Qafqazın ən qədim tayfa birlikləri və dövlət qurumları. 2. Cənubi Qafqaz Assuriya və Urartu yürüşləri dövründə. 3. Qafqaz Midiya və İran əbəliğı dövründə. 4. Cənubi Qafqaz və Ellinizm dünyası. 5. Qafqaz uğrunda Parfiya-Roma rəqəbəti. Mənbə: [1,2,8,11,26,27]	2	
3	Qafqazda feodal münasibətlərinin yaranması. Plan: 1. Qafqazda feodal münasibətlərinin yaranması. 2. Türk axınlarının Şimali Qafqazda etnik-siyasi proseslərə təsiri. 3. Qafqazda xristianlığın yayılması. Mənbə: [1,2,4,8,9]	2	2
4	Qafqaz VII-XI əsrlərdə Plan: 1. Ərəb işğalları ərəfəsində Qafqazda ictimai-siyasi vəziyyət. 2. Ərəb işğalları dövründə Qafqaz. 3. Qafqazın feodal dövlətləri IX əsrin ikinci yarısı-XI əsrin ortalarında. Mənbə: [18,22,24,26,28,31]	2	
5	Səlcuq yürüşləri dövründə Qafqaz Plan: 1. Qafqaz Səlcuq yürüşləri dövründə. 2. XII əsrdə -XIII əsrin ilk onilliklərində Qafqazın feodal dövlətlərinin qarşılıqlı münasibətləri. 3. Qafqazda monqol yürüşləri ərəfəsində ictimai-iqtisadi vəziyyət Mənbə: [4,14,15,16,17,19.]	2	2

6	Qafqaz monqol işğalları dövründə Plan: 1.XIII əsrin başlanğıcında Qafqazda ictimai-siyasi vəziyyət. Monqolların hücumlarının başlanması. 2.Elxanilər dövlətinin yaranması. 3.XIII əsrdə təşərrüfat həyatı.Şəhərlər və mədəniyyət. <i>Mənbə:[4,14,15,16,17,19.]</i>	2	
7	Qafqaz XIV-XV əsrlərdə Plan: 1.Qafqaz XIV əsrin I yarısında 2.Qafqaz XIV əsrin II yarısında.Yadellilerin Qafqaza yürüşləri 3.Qafqaz XV əsrdə <i>Mənbə:[14,15,34,33.]</i>	2	2
8	QafqazXVI-XVII əsrlərdə Plan: 1.Səfəvilərin siyasi hakimiyyətinin qurulması. 2.Səfəvilərinhakimiyyətdövründə.Qafqazda ictimai münasibətlər. 3.Sənətkarlıqve ticarət. 4.Qafqaz uğrunda Səfəvi-Osmanlı münasibətlərinin yeni mərhələsi. 5.Qafqaz ölkələrinin beynəlxalq əlaqələrinin genişlənməsi. <i>Mənbə:[33,34,35,36,38]</i>	2	
9	Qafqaz XVIII əsrdə Plan: 1.XVIII əsrin əvvəllərində Qafqazda ictimai-siyasi vəziyyət. 2.Nadir şah imperiyası və Qafqaz xalqların həyatında rolu. 3.Xanlıqların daxili və xarici siyasəti. Dövlət quruluşu. 4.Qacar basqınlarına qarşı mübarizə. <i>Mənbə:[33,34,35,36,38]</i>	2	2
10	Qafqaz XIX əsrdə Plan: 1. Rusiyanın Qafqazda XVIII əsrin sonu - XIX əsrin əvvəllərində siyasətinin əsas istiqamətləri 2.XIX əsrin əvvəllərində Avropa dövlətləri və Rusiya arasında Qafqaz uğrunda rəqabət 3. Qafqaz nıüharibəsi (1817—1864-cü illər) <i>Mənbə:[4,7,18,21,20,41,47]</i>	2	
11	Qafqaz XX əsrin əvvəlində. Milli-demokratik hərəkatın başlanması. Plan: 1.XX əsrinəvvəlindəQafqazın sosial-iqtisadi inkişafı 2.Qafqaz 1905-07-ci illəri inqilabı dövründə 3.Qafqazda milli və sosial zülmün güclənməsi 4.Çarizmin milli-aqrar siyasəti 5.XX əsrin əvvəllərində Qafqaz xalqlarının mədəniyyəti <i>Mənbə:[44,45,43,]</i>	2	2
12	Qafqaz 1918-1939-cü illərdə. Plan: 1.1918-1920-ci illərdə Qafqaz. 2.Qafqaz XX əsrin 20-30-cu illərində <i>Mənbə:[44,45,43]</i>	2	
13	Qafqaz II Dünya müharibəsi illərində Plan: 1.II Dünya Müharibəsi illərində Almanıyanın Qafqaz uğrunda mübarizəsi 2.Böyük Vətən müharibəsində Qafqaz xalqlarının iştirakı 3.Sovet totalitar sisteminin Qafqaz xalqlarına münasibəti <i>Mənbə:[44,45,43]</i>	2	2
14	SSRİ-nin dağılması. Qafqazda müstəqil dövlətlərin yaranması Plan: 1.SSRİ-nin dağılması ərəfəsində Sovet imperiyasınıda iqtisadi-siyasi vəziyyət 2.Qafqazda müstəqil dövlətlərin yaranması	2	

	3 Qafqazda milli münaqişələrin yaranması Mənbə [44,45,43]		
15	Qafqazda milli münaqişələr, Dağlıq Qarabağ problemi Plan: 1. Qafqazda milli münaqişələr. 2. Dağlıq Qarabağ problemi və onun milli-etnik münaqişələrin kəskinləşməsinə təsiri Mənbə [44,48,47]	2	1

XI.Fənn üzrə tələblər

Öyrənen tanış olur: - mənbələr üzrə insanın meydana gəlməsi və inkişafını, - müxtəlif xalqların ən qədim zamanlardan bizim dövrümüzədək necə yaşamalarını, Qafqaz xalqlarının həyatlarında baş verən hadisələrin səbəbləri, gedişi və müasir mərhələdəki vəziyyəti araşdırmaq və müqayisəli təhlilini aparmaq.

XII.Fənn üzrə tələmin nəticələri

- Qafqaz xalqlarının tarixində baş vermiş mühüm hadisə, proses və təzahürləri şərh edir.
- Qafqaz xalqları tarixinin öyrənilməsində vacib olan mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq materiallarını əsasında Qafqaz xalqları tarixinin öyrənilməsinin əhəmiyyətini izah edir.
- Qafqaz xalqlarının etnogenezi problemlərini şərh edir.
- Qafqaz xalqlarının mənəvi və mədəni inkişafın xarakterik xüsusiyyətlərini təhlil edir.
- Mənbələrə əsaslanaraq Qafqaz xalqları ilə bağlı məlumatları dəyərləndirir.

Mənbələr əsasında Qafqaz xalqlarının tarixinə dair təqdimatlar hazırlayır.

XIII Tələbənin fənnin haqqında fikirlərinin öyrənilməsi

XIV Kollektiv sualları

I Kollektiv sualları:

1. Qafqaz tarixinin öyrənilməsi vəziyyəti.
2. Qafqaz tarixinin öyrənilməsinin müasir vəziyyəti.
3. Qafqazın ən qədim tayfa birlikləri və dövlət qurumları.
4. Qafqaz Midiya və İran əyalığı dövründə.
5. Cənubi Qafqaz və Ellinizm dünyası.
6. Qafqazda feodal münasibətlərinin yaranması.
7. Qafqazda xristianlığın yayılması
8. Ərəb işğalları dövründə Qafqaz.
9. Qafqazın feodal dövlətləri IX əsrin ikinci yarısı-XI əsrin ortalarında
10. Qafqaz Səlcuq yürüşləri dövründə.

II Kollektiv sualları:

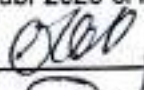
1. XIII əsrin başlanğıcında Qafqazda ictimai-siyasi vəziyyət. Monqolların hücumlarının başlanması.
2. Elxanilər dövlətinin yaranması.
3. XIII əsrdə təsərrüfat həyatı. Şəhərlər və mədəniyyət.
4. Qafqaz XIV əsrin I yarısında
5. Qafqaz XIV əsrin II yarısında. Yedellilərin Qafqaza yürüşləri
6. Qafqaz XV əsrdə
7. Səfəvilərin siyasi hakimiyyətinin qurulması.
8. Səfəvilərin hakimiyyəti dövründə Qafqazda ictimai münasibətlər.
9. Sənətkarlıq və ticarət.
10. Qafqaz uğrunda Səfəvi-Osmanlı münasibətlərinin yeni mərhələsi.

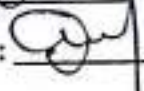
XV. İmtahan sualları:

1. Qafqaz tarixinin öyrənilməsi vəziyyəti.
2. Qafqaz tarixinin öyrənilməsinin müasir vəziyyəti.
3. Qafqazın ən qədim tayfa birlikləri və dövlət qurumları.
4. Qafqaz Midiya və İran əyalığı dövründə.
5. Cənubi Qafqaz və Ellinizm dünyası.
6. Qafqazda feodal münasibətlərinin yaranması.
7. Qafqazda xristianlığın yayılması
8. Ərəb işğalları dövründə Qafqaz.
9. Qafqazın feodal dövlətləri IX əsrin ikinci yarısı-XI əsrin ortalarında
10. Qafqaz Səlcuq yürüşləri dövründə.
11. XII əsrdə -XIII əsrin ilk onilliklərində Qafqazın feodal dövlətlərinin qarşılıqlı münasibətləri
12. XIII əsrin başlanğıcında Qafqazda ictimai-siyasi vəziyyət. Monqolların hücumlarının başlanması.
13. Elxanilər dövlətinin yaranması.
14. Qafqaz XIV əsrin II yarısında. Yedellilərin Qafqaza yürüşləri
15. Qafqaz XV əsrdə
16. Səfəvilərin siyasi hakimiyyətinin qurulması.

17. Qafqaz uğrunda Səfəvi-Osmanlı münasibətlərinin yeni mərhələsi.
18. Nadir şah imperiyası və Qafqaz xalqlarının həyatında rolu.
19. Qacar basqınlarına qarşı mübarizə.
20. XIX əsrin əvvəllərində Avropa dövlətləri və Rusiya arasında Qafqaz uğrunda rəqabət
21. Qafqaz müharibəsi (1817—1864-cü illər)
22. XX əsrin əvvəlində Qafqazın sosial-iqtisadi inkişafı.
23. Qafqaz 1905-07-ci illəri inqilabı dövründə
24. 1918-1920-ci illərdə Qafqaz.
25. Qafqaz XX əsrin 20-30-cu illərində
26. II Dünya Müharibəsi illərində Almanıyanın Qafqaz uğrunda mübarizəsi
27. Böyük Vətən müharibəsində Qafqaz xalqlarının iştirakı
28. SSRİ-nin dağılması ərəfəsində Sovet imperiyasının iqtisadi-siyasi vəziyyəti
29. Qafqazda müstəqil dövlətlərin yaranması
30. Qafqazda milli münaqişələr.

" Qafqaz xalqları tarixi" fənninin sillabusu 050117 Tarix və coğrafiya müəllimliyi ixtisası (proqram)üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 1).

Kafedra müdiri :  dos. K.F.Mahmudov

Fənn müəllimi :  dos.R.H.İbadov